

Obsah

Předmluva	11
Bibliografická informace	13
Kapitola 1.	
Úvod	15
1.1 Texty jako sebepopisy společnosti	15
1.2 Čtenář a stroj – dva způsoby přístupu k textům	18
1.3 Sociálněvědní analýza textů	20
Kapitola 2.	
Text	22
2.1 Co je to text?	22
2.2 Psané a mluvené texty	23
2.2.1 Odlišnosti mluveného a psaného textu	24
2.2.2 Text jako záznam promluvy	28
2.3 Transtextové vztahy	28
2.4 Čtení textů	33
2.5 Základní dimenze analýzy textů	37
2.5.1 Analýza významu v jednotkách kratších než věta	37
2.5.2 Analýza významu na úrovni věty	42
2.5.3 Analýza významu v nadvětném rozsahu	48
2.5.4 Analýza významu na kontextové úrovni	52
2.6 Souhrn	56
Kapitola 3.	
Obsahová analýza	57
3.1 Co je obsah textu?	58
3.2 Kódování	61
3.3 Lidský čtenář	65
3.3.1 Přístup zakotvené teorie	67
3.3.2 Sémioticky orientovaná obsahová analýza	75

3.4	Strojový čtenář – computer assisted text analysis (CATA)	95
3.4.1	<i>Frekvenční analýza textů</i>	96
3.4.2	<i>Metoda sledování spoluvýskytů slov – příklad analýzy biografických vyprávění</i>	97
3.4.3	<i>Shrnutí metody sledování spoluvýskytů slov</i>	110
3.5	Souhrn obsahové analýzy	111

Kapitola 4.

Analýza diskurzu		113
4.1	Co je to diskurz?	114
4.2	Analýza diskurzu M. Foucaulta	117
4.3	Kritická analýza diskurzu (CDA)	121
4.4	Konverzační analýza	128
4.4.1	<i>Teorie mluvních aktů aplikovaná na konverzaci</i>	130
4.4.2	<i>Griceova konverzační pragmatika</i>	132
4.5	Strojová analýza – diskurzni oblasti v mediální komunikaci	135
4.5.1	<i>Data pro analýzu</i>	139
4.5.2	<i>Postup analýzy</i>	140
4.5.3	<i>Způsob interpretace výsledků</i>	141
4.5.4	<i>Slovník aktivistických skupin</i>	141
4.5.5	<i>„Zázemí“ a „bojiště“ v aktivistickém diskurzu</i>	142
4.5.6	<i>Diskuze zjištění</i>	147
4.6	Souhrn analýzy diskurzu	150

Kapitola 5.

Analýza narativů		151
5.1	Analýza narativů a sociální vědy	151
5.2	Co jsou to narativy?	153
5.2.1	<i>Minimální definice narativu</i>	154
5.2.2	<i>Rozvinutá definice narativu</i>	154
5.3	Základní přístupy k analýze narativů	156
5.3.1	<i>Strukturalistický přístup</i>	157
5.3.2	<i>Hermeneutický přístup</i>	160
5.3.3	<i>Interakcionistický přístup</i>	162
5.3.4	<i>Narativní pravda, fiktivní a faktuální vyprávění</i>	165
5.4	Lidští čtenáři vyprávění	168
5.4.1	<i>„Evaluální“ model Labova a Waletzkého</i>	168
5.4.2	<i>Ricoeurův integrativní model vyprávění</i>	176
5.5	Strojová analýza narativů – „gramatika příběhů“ a narativní sítě	184
5.5.1	<i>„Story grammar“ R. Franzosiho</i>	184

5.5.2	Síťová analýza narativů	188
5.6	Shrnutí narativní analýzy	194
Závěr		196
Použitá literatura		200
Summary		217
Rejstřík jmenný		219
Rejstřík věcný		223

veřejnosti, hledali jsme výsadnou metodu analýzy textů, která by byla současně explorační a současně umožňovala pracovat s velkým množstvím textového materiálu. Nakonec se nám podařilo vyvinout a posléze i publikovat metodu vlastní, která se opírá o sledování spojivových frekvenciovanych slov a jejich výsledkem byly přehledné mapy diskurzivních polí. Od té doby se věnuji tématu textové analýzy systematicky. V roce 2004 jsem získal od Grantové agentury ČR výzkumný grant zaměřený na metody analýzy narativních textů; v jeho rámci jsem následně spolupráci se sociolingvisty (doc. Jiří Nekvapil a kol.) a bo působení lingvisty (prof. František Čermák, dr. Václav Cvrček). Pole dosavadních textových analýz se tím rozšířilo o oblast narativních, diskurzivních a korpusových přístupů. Tato kniha zhodnocuje tyto mé dosavadní znalosti a zkušenosti, jichž jsem za svého let nabyl. Jejím hlavním cílem je vysvětlit – jazykem srozumitelným a srozumitelným – soubor analytických postupů používaných ke zkoumání textů v sociálních vědách. Téma knihy je metodologické a pokrývá tři typy analýz textů, obsahové, diskurzivní a narativní. Základní osou celé knihy je role čtení, protože žádný text nelze v sociálních vědách analyzovat bez toho, aby byl v nějakým způsobem čten. V pragmatickém smyslu se teprve čtením určitý objekt stává textem. Možnosti čtení textů za účelem jejich analýzy jsou v ohledu k tomu, kde texty čít, v principu dvě: číst texty mohou lidé nebo stroje. Lidské čtení je aktivita komplexní a samotné čtení textu – ve smyslu, v jakém se učíme číst jako děti ve škole – tvoří jen její malou část, daleko větší část čtení je tvořena dalšími textovými kooperacemi, aktivitami spojenými s našimi schopnostmi, vědomostmi a identitou, které v rámci čtení jako čtení provádíme a které tak ve výsledku vypovídají více o nás než o textu, který čteme. Z pohledu analytika textů má proto lidské čtení své výhody i nevýhody. Oproti tomu strojové čtení je redukcí, zanechává se výhradně na předem vybrané aspekty

1. Institut v švédské jazykové vědě, Východní evropské literární analýzy evropských výzkumných skupin středně velké společnosti druhé poloviny 20. století (GA CR 004/04/0790).